

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

Тужба ради реализације банкарске гаранције је тужба за чинидбу па се не може одбацити због недостатка правног интереса.

Образложење

Спорно правно питање Привредног суда у Нишу (П 524/2012) гласи:

"Да ли тужилац има правни интерес за подношење непосредне тужбе суду, а имајући у виду одредбу члана 455. став 4. Закона о парничном поступку и члана 18. став 2. тачка б. Закона о извршењу и обезбеђењу у ситуацији када је веродостојна исправа (на основу које би тужилац као поверилац био овлашћен да поднесе предлог за извршење) у поседу туженог, те да ли је суду обавези да поступи у складу са наведеним одредбама закона и у смислу члана 294. став 1. тачка б. Закона о парничном поступку одбацити тужбу".

У образложењу захтева се наводи да пред тим судом постоји већи број тужби тужиоца Републике Србије и АПВ против више банака (тужених) ради реализације издатих банкарских гаранција; да је банкарска гаранција у оригиналу достављена туженом ради њене реализације и да тужилац није у могућности да покрене извршни поступак предлогом за извршење на основу веродостојне исправе, јер нема исправу у оригиналу а ни у овереном препису; тужени је одбио исплату банкарских гаранција мирним путем после више ургенција; поднете предлоге за извршење суд је одбацио; да тужени у свим предметима истиче приговор недопуштености поднете тужбе јер тужилац није учинио вероватним постојање правног интереса.

Уз предлог су поднети у фотокопији примерци поднетих тужби и решење Привредног суда у Нишу бр. 1.П 401/2012 од 26.04.2012. године којим је привредни суд одбацио тужбу тужиоца РС на основу члана 294. ЗПП јер тужилац није "определио нити доказао правни интерес за подношење тужбе што је био дужан да учини".

Имајући у виду противуречну праксу пред првостепеним судом у више предмета (да се одбацују тужбе због непостојања правног интереса, одбацују предлози за извршење на основу веродостојне исправе, али и доносе одлуке у меритуму (пресуда П 547/2012 којом се тужбени захтев усваја), да захтев садржи кратак приказ утврђеног стања ствари и да постоји тумачење спорног правног питања, предлог није непотпун и недозвољен, па су се стекли услови да се спорно питање решава у меритуму на основу члана 180. ЗПП.

Изложено правно схватање усвојено је из следећих разлога:

По претежном становишту процесне теорије за сваку парничну радњу па и за подношење тужбе потребан је правни интерес. Али сви процесни закони од 1929. године па до данас садрже правила да се само одбацује тужба за утврђење због недостатка правног интереса. У случају недостатка правног интереса који би био утврђен код тужбе за чинидбу и преображајне тужбе, тужбени захтев се одбија као неоснован.

Законска доследност исказана је и у сада члану 294. став 1. тачка 6. ЗПП по коме се у фази претходног испитивања може одбацити тужба за утврђење због недостатка правног интереса.

Имајући у виду да се банкарском гаранцијом обавезује банка према примаоцу гаранције (кориснику) да ће му за случај да му треће лице не исплати обавезу о доспелости, измирити обавезу ако буду испуњени услови наведени у гаранцији (члан 1083. ЗОО) то се тужба ради уновчења банкарске гаранције не може сматрати тужбом за утврђење већ тужбом за чинидбу.

Могућност да тужилац захтева реализацију банкарске гаранције кроз издавање платног налога по члану 455. ЗПП у вези члана 18. став 1. тачка 6. Закона о извршењу и обезбеђењу не значи да тужилац не може да поднесе редовну тужбу за чинидбу. Издавање платног налога и извршење на основу веродостојних исправа су "олакшице" за тужиоца (које као и сви посебни поступци могу бити мотивисани врстом материјално правног односа, значајем и правно политичким захтевом да се што пре постигне одлука) и не представљају сметњу да се уместо тих посебних и скраћених поступака поднесе редовна тужба. Поготову се тужба не може одбацити (и под условом да се сматра тужбом за утврђење) у ситуацији када тужени "крије" оригинал банкарске гаранције јер крши правило из члана 9. ЗПП о савесном коришћењу процесним правима и злоупотребом онемогућује заштиту субјективних права кроз посебан поступак.

Са друге стране могућност одбацивања платног налога због непостојања правног интереса (члан 455. став 4. ЗПП) нема шире значење, па се не може применити код редовних тужби јер се изузеци морају уско тумачити (посебан односно скраћени поступак је изузетак од редовног).

(Правно схватање усвојено на седници Грађанског одељења од 20.11.2012. године)